

ШЫҢ

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1967 ч.
ОКТАБЪР
15
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 245 (6881).
Өртөз 2 көп.

Марксизмнің-ленинизмнің тугунун, адаа-биле, Коммунисттик партияның удуртулгазы-биле — бистиң чуртувуска коммунизмнің тиилелгези дээш демиселге чаа-чаа тиилелгелерже бурунгаар! Кижжи төрөлгетениң чырыткылыгы келир үези — коммунизм делгерезин!

ОКТАБЪРНЫҢ СОЦИАЛИСТИГ УЛУГ РЕВОЛЮЦИЯЗЫНЫҢ 50 ЧЫЛЫҢА СЭКП ТИ-НЫҢ КЫЙГЫРЫЛАРЫ

- Октябрьның социалисттик Улуг революциязының алдарлыг 50 чылы ою делгерезин!
- Бүгү делегейниң төөгүзүне чаа үени — делегейниң бүгү-ниити революстуг чаартылгазынын, капитализмден социализмге шилчилгенин үезин ажыткан Улуг Октябрь делгерезин!
- Бистиң чуртувустун улустарын капиталисттик кууданыгдан болгаш национал дарлалдан кезээде хостаан Улуг Октябрь делгерезин!
- Ажылчы чоннарга улуг чаагай социал кежикти — ажылдаар, өренер, дыштанар эргени, кадыкшылды камгалаарын, назырал кыраанда хандырылганын, чаагай амьдыралдыг чайгылыш чок өзүлдесин берген Октябрь революциязы делгерезин!
- Октябрьның социалисттик Улуг революциязынын идеялик тугу, аныг болгаш национал дарлалга удур, социализмниң болгаш коммунизмниң тиилелгези дээш делгерези бүгү чурттарын ажылчы чоннарын орук айткыч сылдызы — марксизм-ленинизм делгерезин!
- Октябрьның социалисттик Улуг революциязынын соруку кирикчизи болгаш организаакчызы — Коммунисттик партиянык баштыкчы, ажылчыларның болгаш тараачынарынның делегейде баштайгы күрүнесинин удуртукчузу — Владимир Ильич Ленинниң ады кезээ мөнгөдө чурттаган!
- Коммунизмниң эрес-маадырлыг тургузукчузу, ажылчы чоннарын хосталгазы, тайбыны болгаш аас-кежи дээш эрес-маадыр делгерези — улуг совет улуска алдар!
- Большевиктер-ленинчилерин, Октябрьниң болгаш хамааты дайынны маадырларын, социализмниң тиилелгези дээш коргусу чок бүгү делгерезинеринин тижелгелер чыгыш чок эрес-маадырлыг чоруу улустун сагыш-сеткилинге кезээ мөнгөдө чурттап турзун!
- Советтеринин анык республиказын деткир дээш демиселдик тугун көдүрүп үндүрүп, Кызыл Армиянык хүрээленине туруп алгаш, интервентилерин болгаш аг-гвардейчилерин аг-шериглеринге удур маадырлыг дайылдашкан аныг талазы-биле акы-дунмаларга, даштыкы чурттарын интернационалчыларынга алдар!
- Ада-чуртун Улуг дайынның маадырлыг совет дайынчыларынга, партизаннарынга болгаш чагыт ажылдакчыларынга алдар!
- Революциянык тиилелгези, бистиң Төрөөн чуртувустун хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруу дээш боттарынын амы-тынны берген маадырларга мөнгө тураскаал!
- Баштайгы беш чылдарның тулугуларына — чуртун индустриализациязы болгаш көдээ ажыл-агыйның коллективизациязы дээш эрес-маадырлыг демиселчилерге алдар!
- ССРЭ-ге коммунизмни тургузукчу дээш демиселге мурнакчы болгаш кол тургузукчу кеш — Советтер чуртунун маадырлыг ажылчы аныгы делгерезин!
- Коммунизмниң идепкейлик тургузукчулары — маадырлыг колхозчу тараачынын делгерезин!
- Совет Социалисттик күрүнесинин бүзүлбас үндезини — ажылчы аныгның болгаш колхозчу тараачынарын Эвилели быжгып база чектелкип турзун!
- Бистиң чуртувуска коммунисттик ниитиледи тургузарынын идепкейлик кирикчизи — алдарлыг

- совет интеллигенция делгерезин!
- Тиилелгелик пролетаржы революциянын баштыкчызы, бистиң чуртта коммунизм тургузуушкунунун соруку кирикчизи болгаш организаакчызы — Совет Эвилелинин ленинчи Коммунисттик партиязы делгерезин!
- Совет Эвилелинин ажылчы чоннары! Коммунисттик партиянык ленинчи тугунун адаа-биле улам сыйык каттыжынар!
- Партиянык болгаш улустун өндүр улуг база бузулбас чагыс эви делгерезин!
- Улуг Октябрьдан туртунган бистиң хөй националдыг төрөөн Совет Социалисттик күрүнесин делгерезин!
- Эрге-чагырганың Эзулуг улусчу органнары — ажылчы чоннар депутаттарының Советтери делгерезин!
- Совет социалисттик демократия хөгжүп база быжгып, чуртун херектерин эргелеп башкаарынага ажылчы чоннарын идепкей өзүп турзун!
- Октябрьның социалисттик революциязынын өндүр улуг чаалап алышыны — ССРЭ-ниң улустарынын акы-дунма найралы болгаш бузулбас чагыс эви кезээ мөнгөдө чурттап база чектелкип турзун!
- Эргелеп башкаарының болгаш ажыл-агыйны башкарып чорударының школазы, коммунизмниң школазы — совет профэвилелери делгерезин!
- Коммунисттик ниитиледин идепкейлик тургузукчулары — совет херэжениер делгерезин!
- Коммунисттик партиянык шынык дузалакчызы болгаш курлавыры, коммунизмниң анык тургузукчуларының мурнакчы отряды — Ленинчи комсомол делгерезин!
- Оодлар болгаш кыстар! Улуг Октябрьның революстук чаңчыларынның шынык уламчылакчылары болунар! Коммунисттик идеалдарынын тиилелгези дээш демисежинер!
- Пионерлер болгаш школачылар! Эки өренинер, күш-ажылга ынак болуп, ону хүндүлелер! Ленинниң херээ дээш, коммунизм дээш идепкейлик демиселчилер болурунга белеткениер!
- Тиилелгелерин алдары-биле бүргеттинген, Октябрьның социалисттик Улуг революциязынын чаалап алышынынын, социализмниң чаалап алышынынын камгалагында турар эрес-маадырлыг Совет Чепсектик Күштер делгерезин!
- Совет Эвилелиниң улустары! Коммунизмни тургузары — бистиң патриоттук болгаш интернационалдык хүлээлгесин! Бүгү күштерин, партиянык Программаның болгаш СЭКП-нин XXIII съездинин тодаргайлааны коммунисттик тургузуушкунун сорулгаларын чедишкинин күсүдериниче!
- Улуг Октябрьның 50 чыл оюнга алдар болдурган социалисттик чарыштык тиилелгеринге — мурнакчы коллективтерге алдар! Беш чыл планының онаалгаларын чедишкинин күсүдери дээш демиселдин тугун белик көдүрүлдесинер!
- Коммунисттик күш-ажылдын шалыпчыларына болгаш коллективтеринге изиг байыр!
- Совет Эвилелиниң ажылчы чоннары! Чонун амьдыралының материалдыг болгаш культурул денелени улам ыңай көдүрүнерин үндезини — улус ажыл-агыйын чайгылыш чокка өстүрери дээш демисежинер!
- Улетпүрүн, тулутнун, транспорттун болгаш харылааның эр, херэжени ажылчынары, инженер-

- лери болгаш техниктери! Социализмнің артык күштүн болгаш аргаларын улам долузу-биле ажылдаар! Ниитилел бүдүрүлгезинин ажыктынын улам бедик болурун чедип алынар!
- Колхозчулар, совхозтар ажылдакчылары, көдээ ажыл-агыйнык специалистери! Көдээ ажыл-агыйнык хөгжүдеринин бедик болгаш туруштук темпирин чедип алынар! Колхоз болгаш совхоз бүдүрүлгезинин ажыкты болурун бедидер дээш демисежинер!
- Амыдырал хандырылганың болгаш садыгын ажылдакчылары! Ажылдарынын шынарын болгаш чонну хандыраарының культуразын бүгү хемчег-биле бедидер, совет кижилерин негелделерин улам долу болгаш эки хандыраар!
- Совет Эвилелинин ажылчы чоннары! Күш-ажылды болгаш ниитилегин сөгүзүп коммунисттик Эзу-биле көр, социализмниң сагылга-чуруму болгаш организаактыг болур чорукту быжгылаар дээш чүткүлдүг демисежинер!
- Эр, херэжени ажылчынаар, инженерлер болгаш техниктер, көдээ ажыл-агыйнык ажыл-ишчилери! Чаа ниитилел тургузуунун — коммунизмниң тиилелеринге эн-не чугула, эн-не кол чүд — күш-ажылды бүдүрүкчүлүгүн чайгылыш чок бедидер!
- Эр, херэжени ажылчынаар, инженерлер болгаш техниктер! Продукциянын шынарын бүгү хемчег-биле бедидер, оон бот-үнесин чүткүлдүг чингедер.
- Эр, херэжени ажылчынаар, инженерлер болгаш техниктер, көдээ ажыл-агыйнык ажыл-ишчилери! Бүдүрүлгени комплекслик механизастаары болгаш автоматчыларын боттандырырлар! Күш-ажылды эртен Эзуу-биле организаастаарын, эртемни, техниканын эн чаа чедишкинерин болгаш мурнакчы дуржулганы улус ажыл-агыйына чүткүлдүг неспердинер!
- Эртемниң болгаш техниканың ажылдакчылары! Бистиң Төрөөн чуртувустун эртем-техниктик депшилагезин дүргедер дээш, эртемниң улам ыңайгы чектелешкинин дээш улам идепкейлик демисежинер!
- Улуг Октябрьдан чаяаттыган мурнакчы совет эртем делгерезин!
- Литератураның болгаш уран чүүлүн ажылдакчылары! Совет уран чүүлүн партияжи, улусчу, идеялик болурунун тугун бедик тудунар, боттарынарын уран-чечен мергежилерин сайзыраңгай-жыдынар, бүгү күжүнерин болгаш арга-мергежилерин коммунизм тургузуучуларынын политикти, аажы-чаа, эстетиктик кижиздилгезинге бернер!
- Чырыдышыкынын болгаш культураның ажылдакчылары! Улаус өөредилгезин сайзыраңгай-жыдынар, культураны массага чейинер! Өзүп орап салгакчыларын күш-ажылга ынакшылдыг, коллективчи, коммунизмниң херээнге бердинген кылдыр кижиздилер!
- Ажылчы аныгның болгаш бүгү ажылчы чоннарын дайынчы авангардызы, кижжи төрөлгетениң чырыткылыг күзээшкинин — коммунизмни чер кырынга бадтыкч тургузар дээш туруштук демиселчилер — коммунисттик болгаш ажылчы партияларга акы-дунманын чалбыштыгы байыры!
- Марксизм-ленинизмге болгаш пролетаржы интернационализмге үндезилээш, делегейниң коммунисттик шимчелешкинин чагыс эви болгаш сы-

- рий каттыжышыкыны быжгып турзун!
- Социализмни тургузуп турар социалисттик чурттарын улустарына акы-дунманын байыры!
- Октябрьның улуг херээниң тиилелгези, делегейниң ажылчы аныгынын төөгүлүг чаалап алышыны — делегейниң социалисттик системазы делгерезин!
- Социализм чурттарынын сыйык каттыжышыкынын, акы-дунма найралы болгаш чагыс эви быжгып турзун!
- Монополисттик капиталга удур, ажылчы чоннарын политиктик болгаш социал-экономикик эргелер дээш, социалисттик идеалдарын тиилелгези дээш чүткүлдүг демиселчи — социалисттик чурттарын ажылчы аныгыныга акы-дунманын байыры!
- Империализмге удур, хосталга, национал хамаарышпас чорук дээш, тайбын болгаш социализмниң тиилелгези дээш улустарын демиселге чедишкинин үндезини — социализмнің болгаш национал-хосталгалыг шимчээшкинин күштеринин эвилели делгерезин, быжгып турзун!
- Социалисттик чурттарын болгаш амы үенин бүгү-ле антимпериалисттик күштеринин дайынчы эвилели делгерезин!
- Бүгү чурттарын пролетарийлери, каттыжынар!
- Империализмге удур, хамаарышпас чоруун быжгылаар дээш, социал хөгжүденин депшилагезин оору дээш демисежин турар анык национал күрүселерин улустарына изиг байыр!
- Империализмге болгаш расизмге удур, боттарынын хосталгазы база национал хамаарышпас чоруу дээш маадырлыг демиселди чорутуп турар колония болгаш хамаарышпас чурттарын улустарына изиг байыр!
- Делегейни улустары! Милитаризмге болгаш фашизмге удур, империалисттик агрессорларга удур демиселди күштедиринер!
- Америк империализмнің агрессиязына удур маадырлыг демиселди чорудуп турар эрес-маадырлыг вьетнам улуска акы-дунманын байыры!
- Демисежин турар Вьетнам-биле делегейни эпсеткил каттыштырылгасы делгерезин! Америк агрессорларга каргыш чегсин!
- Империализмнің кыжанышыкынарынга удур, израиль агрессиянын уруктарын бүрүңү-биле чок кылар дээш демисежин турар араб чурттарын улустары-биле совет улустун эпсеткил каттыштырылгасы быжгып, хөгжүп турзун!
- Улустарын тайбынын болгаш найралынын, реакция болгаш дайынаг удур демиселге бүгү-ле антимпериалисттик тайбынаг ынакшылдыг күштерин сыйык каттыштыраарынын политиказы — Совет Эвилелинин ленинчи даштыкы политиказы делгерезин!
- Бистиң чуртувустун улустарынын найралынын болгаш аас-кежиниң быжыг баганазы, тайбынын болгаш депшилагезин идепкейлик чөлөгинчи — Совет Социалисттик Республикаларның Эвилели делгерезин!
- Марксизм-ленинизмниң тугунун адаа-биле, Коммунисттик партиянык удуртулгазы-биле — бистиң чуртувуска коммунизмниң тиилелгези дээш демиселге чаа-чаа тиилелгерже бурунгаар!
- Кижжи төрөлгетениң чырыткылыг келир үези — коммунизм делгерезин!

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИАЗЫНЫҢ ТӨП КОМИТЕДИ.

ЭШТЕР Л. И. БРЕЖНЕВ, А. Н. КОСЫГИН, Н. В. ПОДГОРНЫЙ ОЛАРНЫҢ ВОЛГОГРАДЧЕ ЧОРУПКАНЫ
Сталинград тулчушкунунун маадырларына тураскаал-ансамблы Волгоград хоорайга ажылдарынын байырлаанын киржирин-биле эштер Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин болгаш Н. В. Подгорный олар октябрь 14-те Москвадан Волгоградче чорупкан.
(СЭТА).

ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНДЕ
ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлели дыштанар хүнү — 1967 чылдың ноябрь 3-түн воскресеньени ноябрь 9-түн четверг хүнүне шилчилерин доктааткан.
Маадырларга байыр
«Найрал» дөр нефть амычылдыгазын тударышга болгаш ажылдакчыларынга шыгарыштык чедишкенин билдирип болгаш дээр ССРЭ-ниң Дээди Совединин Президиуму ССРЭ-ниң Газ үдетпүрүнүн министрствозуунун олу турдуга оза шыгарыштык ажылдакчыларынга — бригадир Л. М. Андреевке, электр-биле калдыкчы В. К. Бактиярова, экскаватор машиначы П. Л. Бричкиске, бригадир В. А. Дьябенкога болгаш ажылдарың удур башкаарыкчы И. Г. Сувановка Социалисттик Күш-ажылдык Маадыр аты тыпсан, оларны Ленин орден-биле, «Кадмыр болгаш Машка» Алдын медаль-биле шаңаан.
(СЭТА).

Күш-ажылчы тиилелге
Эрэн районун Ленин атыг колхозунун ажыл-ишчилери мал ажылчынык продуктуларын күрүнеге садарын чыл планын, үезин уларыштык болгаш мал чегери белеткериңниң планын күсүдериңиң-биле хол-баштыр СЭКП обкому болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели оларга изиг байырың чедирген. Оон-биле калык үк көдээ ажыл-агый артелиңниң кижигүнери мал кыштагалдышыкыныга эки белеткени ап, малдың тал-

Бир эп-сеткил-биле
Чоокта чаа Чадаана хоорайга Чөөн-Хемчин районунун партия активиниң хуралы болган. СЭКП ТИ-ның сентябрь Пленумунун амьдыралы тунелдери болгаш партия организаацияларының сорулгаларының дугайында илетиледи партия обкомунун бюро кежигүнү, республиканың улусчу контроль комитетинин даргазы эш М. К. Шырал кылган.
СЭКП ТИ-ның сентябрь Пленумунун шийтирлери ажылчы чоннарын амьдыралын улам ыңай экиндер талазы-биле партиянык могаг чок сагыш салышыкынын, оон «бүгү чүвени кижиге, кижиниң чаагай чоруунга» деп программа айткан партиянын чайгылыш чок браннышыкынын чайынанчак херезин дээрин илетилди демелден. Оон ыңай илетилчи Тываның экономиказын болгаш культуразын база бүдүрүкчү күштерин улам ыңай хөгжүдөр дугайында

рып бооздалгазын чогуур «йүдө, бедик шынарыг кылдыр организаастап, мал ажылчы чорударының денелени улам бедидип, ыңдыг анык-биле колхозтуң экономиказын көдүрүңгө чаа чедишкинериң болбушаан, юбилейлик чылда алдынган хүлээлелерин ажир күсүдери дээш чарышты улам калбартыр дээринге бүдүрүшкү колхозчуларга СЭКП обкому болгаш Министрлер Чөвүлели илергейлөөн.
чүге өөрүүр боор. Бистиң бригаданың малчынарын СЭКП ТИ-ның сентябрь Пленумунун шийтирлери күш-ажылчы улам соруу кирикчиге, аңаа төлөптүг харылаао дээш кышка хынамчалыг белеткенип турар бис. Мен бо чылын чүс баш хөйгө анааштыр 116 хураганны документтеп, бир хойдан 2 кг 700 грамм дүктү кыргып алдым. Моон сонгаар улам эки амьлдаар — сорулга мындыг.

Партия активиниң хуралына «Октябрь 30 чылы» колхозтуң хойжуу, Социалисттик Күш-ажылдык Маадыры Орман Лопсанчап, «Сут-Хал» совхозта профэвилелиниң амьдыралы комитетинин даргазы эш М. Таспая, «Большевик» колхозтуң даргазы эш Д. Нуулар, партия райкомунун бирги секретары эш Ш. Нуулар болгаш өскөлөр-аза санал берип, СЭКП ТИ-ның сентябрь Пленумунун шийтирлери бир эп-сеткил-биле аеткин, аңаа харыны кылдыр улам эки амьлдаарын илергейлөө турганнар.
К. ХЕРТЕН.

Иван Снюков «Кызыл тулуг» эргеленине он чыл амьлдаар. Бо үезин иштине ол 20 ажыг чурттаага бажыңарын, урутаар садгарын тудушкан. Даанган ажылын шынарыг болгаш шалыкмын кызып, хүн үзүп доктаамал ажыр күсүдерип турар. Оон адым күш-ажылчы алдарың дептеринге кирген.
ЧУРУКТА: П. СИНЮКОВ.
Фото П. МИДОНОВТУУ.

Шуужуп-латур
Колхозтун төп шамы. Оон кирер эжинде деңиз бар, комбайнерлерниң бастырган тарааны шайга кир, шайда арылгатылган эки шынарыг тарааны Төрөөн чурттуң шыгыамырышче советтин машиналар карыштыр, сокунтур шуужуп турда магалык-ла. Колхозтуң чылачызы В. Шойдун комбайндың өскөлүн тарааны депшилагезин турда, база бир машина оон соондан келет, шыкыда, дүргөн депшилагезин, ситпалдык тур.
Ждэнов атыг колхозтуң кол тары шөлдери тайга өдетедир болган, күзүн орайга чедир ажаап алышыкы чорудар. Ыңчакташ көрүнүн амьдыралчылар ажаап алышыкынын шалыкмын доозар дөөш чүткүд-биле амьдырал турар. Колхозтуң мурнакчы комбайнеринин бирээзи Чамбал Уйуң-жара юбилейлик чылдык чаагай дүдүдүн ажаап алышыга эки киржиң, чаңгыс хүн дургузунда 36 пушпер тарааны шайга чедирин, хүнүн маадыры болуп турган.
Колхозтуң механизаторларынын, тараачыларынын кызымаккай амьдыралынын түңшөлдө күрүнеге тараа садар планы беш каттап ажыр күсүдетиңге берген. Олар Совет эрге-чагырганың бежге чылыгыг уткүштү улам чедишкинериң ужурашыл, келер чылдык дүңдүдүңге эки шынарыг үрөйиңни урун алыры дээш демисежин турарлар.
Л. АРАКЧАА.
Улуг-Хем район.

